

Hørings svar til udkast til Gladsaxe strategien – Bæredygtig vækst og velfærd 2018-2022 fra Foreningen Lokal Agenda 21 i Gladsaxe

Der er meget at være glad over i høringsudkastet til strategien! – ikke mindst med afsæt i Verdensmålene - hensyn til bæredygtighed skal indgå i alle politiske planer og handlinger også i Gladsaxe Kommune – det er ikke til diskussion.

I høringsudkastet til strategien nævnes meget som vi klart kan tilslutte os f.eks. at alle Verdensmålene er vigtige og hænger sammen - og at vi især skal handle hurtigt for at bekæmpe klimaforandringer og deres konsekvenser. Desværre har kommunen valgt en model, hvor eksisterende planer, initiativer og handling ikke ny- eller gentænkes, men blot sættes op i forhold til verdensmålene. Og ikke alle verdensmål, men de udvalgte som passer bedst til, hvad der allerede er gang i eller planer om. Det er en skam. En gennemgang af alle 169 delmål og de tilhørende 232 indikatorer, som LA21 i Gladsaxe har foretaget, viser nemlig, at der er relevante delmål under alle 17 verdensmål. Det er ikke nødvendigt at vælge til og fra.

- **Men nu er det gjort. Så den allerstørste (formelle) mangel i udkast til strategi er en forklaring på eller begrundelse for de foretagne fravalg!**

I vores hørings svar har vi valgt at koncentrere os om indsatser, hvor vi ønsker os en bedre og mere ambitiøs indsats. Den nuværende strategi mangler ambitioner og erkendelse af, hvad der skal til, for reelt at guide Gladsaxe Kommune i retning af en mere bæredygtig udgave.

1. Modsatrettede elementer? Vækst og bæredygtighed – fx det grønne og bebyggelsesgrad

Både klima- og ressource-udfordringerne er større, end de fleste tør se i øjnene.

Brundtlandrapportens definition på bæredygtighed siger: *”En bæredygtig udvikling er en udvikling, som opfylder de nuværende behov, uden at bringe fremtidige generationers muligheder for at opfylde deres behov i fare.”*

Forenklet kan det måske siges, at man kan bruge af renterne, men kapitalen skal man lade stå – ellers bliver der jo mindre til kommende generationer (og alle andre levende væsener!). De fossile energikilder skal blive i jorden – ikke udvindes, da det bare øger vores udslip af drivhusgasser. Og affald skal ikke brændes, men genanvendes. Produkter skal repareres, ikke smides væk. Maden skal spises, ikke smides væk, som det sker for rundt regnet en tredjedel i fødevarer kæderne. Tre områder, som strategien har glemt!

Kravet til reel bæredygtighed er i realiteten meget voldsomt og omfattende. Det er opgjort, at hvis alle på jorden skulle leve som gennemsnitsdanskere, så havde vi brug for 3,6 jordkloder¹. Det betyder med andre ord, at vores forbrug overordnet set skal reduceres til $1/3,6 = 0,28$ gange det nuværende – eller en reduktion på ca. 72%.

- **Hvordan vil Gladsaxe-strategien bidrage til, at dette mål kan nås?**

Vi er umådeligt langt fra et bæredygtigt niveau af produktion og forbrug i Danmark og i Gladsaxe. En ”matematisk” forklaring af, hvad der kan justeres på fås af formlen: $I=PAT$.

Impact on the environment = Population x Affluence x Technology

Den samlede miljøpåvirkning = Befolkningsstørrelsen i et område x Det gennemsnitlige forbrug per person x Miljøpåvirkningen i alle faser af de anvendte produkter og serviceydelser (den teknologisk effektivitet).

Umiddelbart kan vi ikke finde indsatser i strategien, som retter sig mod en reduktion i de første to faktorer

¹ <https://www.wwf.dk/?20140/I-dag-begynder-vi-at-bruge-flere-ressourcer-end-kloden-har-til-rdighed>

– tværtimod er der fokus på, at vi skal være flere borgere, og at vi skal forbruge mere. Strategien baseres således på, at der teknologisk fremkommer løsninger, som både kan klare de 72 % - og en fortsat vækst. Det tror vi, er meget urealistisk.

I Gladsaxe stiger befolkningstallet omkring 1% om året p.g.a. tilflytning. I relation til udledning af fx CO₂, hvor Gladsaxe har en ambition om et bestemt reduktion for kommunen som geografisk område, betyder dette yderligere pres/vanskelighed for at nå målsætningen.

Kan Gladsaxestrategien medvirke til, at vi lokalt når at reducere vores miljøbelastning hurtigt nok til at der ikke sker uoprettelige skader? Det kan vi desværre vanskeligt forestille os. Og hvordan med væksten? Vækst (typisk økonomisk defineret) vil jo oftest blive omsat i forbrug, der netop belaster miljøet.

Hvis der skal være vækst, så må det vel logisk set være immateriel vækst og på en måde, der heller ikke i andre led skaber større forbrug og miljøbelastning. Man kan så opnå vækst i f.eks. viden, omsorg, oplevelser osv., men ikke nettoforøgelse af fysisk ressourcekrævende produktion – og de midler, væksten måtte skabe, skal ikke efterfølgende bidrage til yderligere materielt forbrug og miljøbelastninger (fx CO₂ udledninger), men det modsatte. Hvad der præcis skal sikre den udvikling, kan vi ikke umiddelbart se af planen.

Helt fraværende i strategien er kommunens indsats for at bidrage til at opnå bæredygtig udvikling og indfri verdensmålene gennem investeringer, valg af bank og forsikring, pensionsordninger osv. Finanskapitalen er den store motor i den fortsatte økonomiske vækst, men hvordan den sættes ned i fart, forholder strategien sig ikke til. Der er lidt tekst om grønne offentlige indkøb, men det er så det.

Fjernvarme baseret på affaldsforbrænding er fortsat et central element i kommunen energiplan. Men affald skal ikke brændes, det skal genanvendes. Faktisk kan og skal de fleste produkter repareres og opgraderes mange gange, før de smides væk, hvis vi ønsker et bæredygtigt forbrug og produktion. Hvor er indsatsen for at erstatte affaldsvarmen med fx geotermi?

Nogle få dele af kommunens administration og drift har indført systematisk kvalitets- og miljøledelse for mange år siden. Hvornår kommer hele kommunen med? Hvornår indføres bæredygtighedsledelse i hele kommunen – og efter hvilke internationale og danske konventioner og standarder?

- **Vi efterlyser, at der fremlægges holdbare videnskabelige argumenter for hvordan det kan lade sig gøre at skabe bæredygtigt materiel og økonomisk vækst med de i strategien nævnte virkemidler.**

2. **En forgrønnelse af Gladsaxe** er et fantastisk initiativ, som vi stærkt kan støtte, men det **modarbejdes** desværre af andre elementer i "udviklingen".

Gladsaxe bebygges tættere og højere. Det mere urbane udtryk kan ikke neutraliseres af tiltagene under en grøn og levende by. Det er ærgerligt for både biodiversiteten (se senere) og de omgivelser, som folk år tilbage har valgt at bosætte sig for i forstaden Gladsaxe. Det drejer sig om åbne grønne områder, en kommune præget af lave bygninger uden skyggegener og støj fra gennemskærende motorveje.

Ny bygges der, hvor der før var grønt. Som eksempler kan nævnes: TV-byens tidligere grønne område, der nu er voldsomt tæt og højt bebygget, de grønne områder tilhørende den gamle Bagsværd Skole, der nu er bebygget tæt mod både Bagsværd Hovedgade og Vadstrupvej, det tidligere grønne område ved Søborg Parkalle, der nu er bebygget med seniorboliger. De grønne områder forsvinder, og vi kan være bekymrede for, om selv det lille skovområde ved Mørkhøjgaard er sikret – eller skal der også bygges højt i det område?

Der opleves også en udfordring i dominansen fra høje bygninger overfor øvrige omgivelser: Det kan være eksisterende byggeri, som de nye høje huse ikke passer til, fredede bygninger, præmierede bygninger og naturligvis naturområder. Oplevelsen bliver ændret for altid, når et anmassende projekt ændrer

baggrunden, horisonten, lysindfald, proportioner, indsigt etc. Som eksempler kan nævnes: Det bygningsfredede Tinghøj Højdebeholder-anlæg, hvor der nær ved er opført et stort kontorbyggeri, det massive kontorhus på mange etager i Gladsaxe erhvervsby, der har givet gene med skygge og indsigt – og højhusene i Bagsværd der fra gammel tid ligger sådan, at de sammen med højhusene i Virum belaster den visuelle oplevelse af Bagsværd Sø.

I Søborg tales der nu om at erstatte et nyere og nydeligt tidligere posthus – som passer sammen med nabobygningen – med en meget højere bygning med supermarked i gadeplan. Der er ellers supermarkeder i stort antal på Søborg Hovedgade og udvalgsbutikker kunne vel netop godt indrettes ved ombygning af det tidligere posthus?

Hvorfor indretter kommunen ikke det tidligere posthus til et nyt borgernes hus med plads til foreningsliv, reparationsværksted, udstillingslokaler for bæredygtige løsninger osv.?

Hvis man reelt vil bevare det grønne og lysåbne præg i kommunen kan vi vanskeligt se anden måde, end at begrænse bebyggelsesgraden. Man vil da stadig kunne bygge nyt og bedre mod udfasning af kvadratmeter andre steder indenfor kommunegrænsen og dermed stadig bygges nye boliger, når f.eks. skoler og erhvervsbygninger nedlægges – men altså indenfor en samlet ramme, der ikke øges.

- **Vi foreslår, at indikatorerne omfatter et mål om at bebyggelsesgraden holdes indenfor snævre rammer, og at det samlede ubefæstede areal ikke må reduceres.**

3. Mangler i strategien: Mål 15 Livet på land (Biodiversiteten)

Som andre natur- og miljøforeninger savner vi, at kommunen også i den nuværende periode forholder sig til Verdensmål 15 – livet på land.

Essensen er, at arter og levesteder generelt er under pres på kloden og at det i en række tilfælde er umuligt at genskabe "livet" – og i andre tilfælde meget kostbart. Det er med andre ord ikke en målsætning man kan vende tilbage til, når det er bekvemt, men et mål der altid må være på dagsordenen – og da ikke mindst nu hvor den nuværende forpligtelse (nationalt og internationalt) byder at stoppe tilbagegang i biodiversiteten.

Det er vigtigt med fokus på naturbeskyttelse og mere konkrete bud på hvordan biodiversiteten reelt sikres (ikke "blot" et grønt udtryk i kommunen), og hvordan man formidler viden om at beskytte den i tilstrækkeligt omfang. Vi vil derfor gerne advokere for nærmere kendskab til biodiversiteten og værktøjer til en prioriteret indsats. En dertil svarende styrkelse af området ressourcer må tilvejebringes.

Strategien Vores grønne Gladsaxe og en kommende træplan taler godt ind i Verdensmål 15 – og på grøn guide/Agenda 21 hjemmesiden (<https://ggglx.dk/>) kan man se, at også den enkelte borger kan gøre en hel del vedr. dette Verdensmål.

De tilknyttede indikatorer til målet kan f.eks. være forekomst af indikatorarter og udbredelse af invasive plantearter.

- **Vi foreslår, at mål 15 – livet på land - er blandt de udvalgte kommunen satser på til en start og at det vedvarende skal være i fokus.**

4. Støj

Både "grøn og levende by" samt "sundhed og trivsel" påvirkes af støjbelastningen fra de store trafikårer, der gennemskærer Gladsaxe. I Gladsaxestrategien ser vi desværre ingen tanker om at reducere støjbelastningen. Det så vi gerne ændret, da både boliger og naturområder plages af støjbelastningen fra motorveje.

Både Smør- og Fedtmosen samt Høje Gladsaxe Parken belastes betydeligt af støj fra Hillerødmotorvejen. I begge tilfælde ville støjbekæmpelse øge den rekreative værdi og i sidstnævnte tilfælde tillige skåne mange beboere for støj fra vejen.

- **Vi foreslår, at man snarest muligt støjafskærmer Hillerødmotorvejen ind mod Høje Gladsaxe Parken (og bebyggelsen).**

5. NGO'ers og borgernes kompetencer kunne være inddraget bedre i strategiens udarbejdelse.

På grund af intern misforståelse fik vi ikke meldt ind i tide på Debatoplæg for Gladsaxestrategi 2018-2022, men en bredere inddragelse af borgerne ved direkte dialog menes først at være sket i forbindelse med Gladsaxe Mødet – hvor høringsudkastet til strategien blev præsenteret.

Det synes vi er ærgerligt, da flere foreninger har stor viden indenfor natur, miljø og bæredygtighed – samt lokalkendskab. Ved mere direkte inddragelse var udvalget af mål og indikatorer måske blevet et andet? Og borgerinddragelse klares ikke ved et 3 timers møde og en høringsrunde – det er en vedvarende indsats over en årrække med systematisk inddragelse af foreninger og interessegrupper, afholdelse af borgermøder i lokalområder, dialogmøder med brugerbestyrelser osv. Det er flot, at borgmester og kommunaldirektør besøger virksomheder – hvornår kommer turen til foreningerne?

Af side 5 i strategien fremgår at: *De syv verdensmål er valgt med afsæt i de udfordringer, vi står overfor lokalt i Gladsaxe og med fokus på de områder, hvor vi har et særligt ønske om at gøre en forskel, så vi styrker Gladsaxes ambition lokalt – der gavner globalt.*

Alligevel er det måske ikke alle de udvalgte mål, der for os forekommer lige indlysende eller tolket helt korrekt (jf. også tidligere) f.eks. mål 4 og 8. Mål 4 kaldes i høringsudkastet "kvalitetsuddannelse" (Sikre alle lige adgang til kvalitetsuddannelse og fremme alles muligheder for livslang læring). Det er naturligvis afgørende med ambitioner på uddannelsesområdet, men det skal handle om mere end færdigheder i at læse og regne fx styrkelse af undervisningen i natur og bæredygtighed og verdensmål.

Mål 8 – anstændige jobs og økonomisk vækst – og herunder delmål 8.1, der omhandler økonomisk vækst pr. indbygger, sigter på de mindst udviklede lande. For det er jo de lande, der har et efterslæb, ikke Gladsaxe, hvor der ikke er plads til fortsat materiel vækst.

- **Vi efterlyser, at kommunen nærmere redegør for, hvorfor man har valgt netop de i strategien nævnte mål til den første indsats?**

6. Borgerne skal naturligvis selv gøre en indsats – men de skal støttes

Gennem mange år har grønt IDÉcenter og den grønne guide arbejdet på bæredygtighed blandt borgerne. Utallige er de kontakter der er etableret ved events og i grønt IDÉcenter. Andre presserende kommunale opgaver har desværre betydet en reduktion af arbejdsstyrken i grønt IDÉcenter, så faste kommunale medarbejdere har haft færre og færre timer i centeret sammen med guiden, der i perioder er der alene. Det er ikke holdbart og slet ikke i forbindelse med øget fokus på Verdensmålene.

Der synes gjort en stor indsats fra kommunens side med hensyn til at gøre Gladsaxe attraktiv for virksomhederne med succes i jobskabelsen til følge. Hvis indsatsen med Verdensmålene menes alvorligt, så må det være muligt også at finde ressourcer til indsatsen for at fremme en borgernær indsats omkring verdensmålene.

- **Vi foreslår, at der ansættes Verdensmålsmedarbejdere til borgerrettet indsats – heraf mindst én person med permanent base i grønt IDÉcenter**

7. Med hensyn til **børn og unge** så vi også gerne, at mulighederne for nærmere engagement i natur og miljø blev fremmet.

Der er f.eks. stor interesse for deltagelse i kommunens børne-sommerferie-aktivitet: Naturens Fantastiske Verden, men der er ikke mulighed for at henvise deltagerne derfra samt andre interesserede til en mere målrettet fritidsaktivitet med fokus på natur og miljø.

En ny naturmedarbejder i kommunen har vi tidligere foreslået uden reaktion. En sådan person kunne stå for både opfølgningen vedr. biodiversiteten (jf. tidligere) og ovenstående opfølgende formidling.

- **Vi foreslår, at der etableres en fritidsaktivitet for børn og unge med særligt fokus på natur og miljø og at bemanningen på området øges med fokus på formidling**

8. En udvikling i rigtig retning?

Strategiforslaget afrundes med kvantificerede mål for en række udvalgte indsatser. Det er desværre ikke muligt at se, hvordan disse "indikatorer" hænger sammen med FN's indikatorer til verdensmålene eller for den sags skyld den danske regerings indikatorer for Danmarks bidrag til Agenda 2030. Hvis der er en sammenhæng?

8.1 Børn og unge former fremtiden

Der er nævnt mange glimrende indikatorer under nævnte overskrift, men ingen af dem synes særlig direkte koblet til viden om bæredygtighed.

- **Vi foreslår, at der indføres en indikator, der kan belyse, i hvilket omfang børn og unge har forståelse for naturens krav og vilkår samt for bæredygtighed og verdensmål.**

Baggrunden er en konstatering af, at forståelsen af naturens virkemåder ofte baner vej for en forståelse af egen påvirkning - og at der synes et betydeligt forbedrings-potentiale på området. Hvis ikke de opvoksende generationer har forståelse for såvel naturbevarelse som bæredygtighed, så nytter vores indsats ikke meget.

8.2 Grøn og levende by

En levende by med aktiviteter i byens rum: I afsnittet omtales ønsket om et bestemt antal aktiviteter i byens rum, men er antallet alene et hensigtsmæssigt mål? Det er det velkendte spørgsmål om mange "lette" arrangementer eller færre mere "engagerende" arrangementer?

Et aktivt butiksliv på hovedgaden: Vi er glade for indikatoren, der i vores optik støtter tanken om flere udvalgsbutikker fremfor supermarkeder, da det umiddelbart kunne tyde på at det er udvalgsbutikker i andre kommuner snarere end supermarkeder, der trækker handel fra Gladsaxe. Hvorfor ikke genindføre bilfri weekender på hovedgaderne, hvor lørdage bruges til indkøb og søndage til markeder og fest med langbordsspisning? Transporten om lørdagen kan klares af elbusser, som kører i pendulfart mellem egnede parkeringsområder fx Søborg Park Alle og hovedgaden.

En grøn og levende by: Indikatoren omfatter antal bytræer. Vi er glade for indikatoren, men så gerne anført at der skal vælges hjemmehørende arter hvor vilkårene tilsiger, at de kan klare forholdene.

Det kan med fordel anføres, om udgangspunktet for indikatoren er før - eller efter - fældning af de mange træer for at give plads til letbanen (og hvor man vil genplante til erstatning for træer, der mistes ved den lejlighed).

En grøn by med variation i beplantningen: Indikatoren glæder os, da en mere ekstensiv pleje i en række tilfælde kan give biodiversiteten bedre vilkår og frigør ressourcer til anden naturpleje – ikke mindst bekæmpelse af invasive plantearter.

- **Vi foreslår, at der etableres en indikator for fremdriften i bekæmpelse af invasive plantearter, for de kan netop true variationen i beplantningen!**

Aktive i Agenda 21 foreningen har ved frivillig indsats demonstreret, at det kan lade sig gøre at få styr på planten gyldenris i det fredede område Radiomarken. Det eksempel så vi gerne videreført af kommunen andre steder.

8.3 Klimavenlig by

Færre oversvømmelser som følge af regn og skybrud: Det er sikkert nemmest at registrere arealet af foranstaltninger, men det er vel vand-volumen i projekterne, der er det centrale?

Andelen af indkøbte økologiske fødevarer skal forøges: Vi så gerne andelen forøget yderligere og at der lægges vægt på det vegetariske samt kylling fremfor okse og svin. En mere udbygget systematisk plan for offentlige grønne indkøb savnes.

Grønt Flag: Hvornår har alle skoler og institutioner fået grønt flag? Medvirker Gladsaxe Kommune til, at ordningen indarbejder verdensmålene?

Fjernvarme: Hvornår stiller vi om fra affaldsvarme til geotermi?

I håb om at vores bemærkninger vil medføre ændringer i den endelige strategi.

Mange venlige hilsener

Kim Christiansen, formand

Foreningen Lokal Agenda 21 i Gladsaxe